

melyik feltételezés volt a reális. Ilyen értelemben én optimista vagyok, mert el tudom képzelni, s ezt tartom valószínűnek, hogy társadalmi fejlődésünk előbb-utóbb a bűnözés csökkenését vonja maga után. Ehhez a kijelentéshez talán nem kell különösebb bölcsesség, hiszen elfogadva a periódikus fejlődés törvényszerűségét, ennek be kell következnie. A kérdés tulajdonképpen az, hogy mikor fog bekövetkezni. Ehhez már mély szakmai és politikai ismeretre van szükség. Szerintem a bűnözés alakulásában a fordulóponthoz még ebben az évezredben, ebben az évszázadban, vagyis 14 éven belül várható, ez a legvalószínűbb, de néhány éves eltolódás lehetséges. Nem kizárt azonban, hogy még a 90-es évek elején kedvezőbbé válik bűnözésünk helyzete. Ez igazán optimista álláspont, hiszen közismert, hogy a bűnözés csak bizonyos időbeni eltolódással követi a társadalmi viszonyok változását.

Köszönöm a figyelmet.

Dr. Déri Pál /kandidátus/:

BŰNÖZÉSI HELYZETÜNKRŐL

Állampolgáraink biztonságérzete az elmúlt években csökkent a közbiztonság romlása miatt. A bűnügyi statisztika 1980-ig az össz-bűnözés tekintetében stabilitást, a 80-as években jelentős emelkedést mutatott. A bűncselekmények száma ekkor meghaladta a 130.000-t és nem sokkal utána a 165.000-t.

Mindez azt jelenti, hogy a 60-as, 70-es évekhez képest évtizedünk első felében egyharmaddal növekedett a regisztrált bűncselekmények száma. Ez a tény számos kérdést vet fel mind a szakmai körökben, mind a közvéleményben: ténylegesen csak ennyivel növekedett-e a bűnözés? Mi az oka a növekvő bűnözésnek? Lehetett-e ezt a negatív irányú tendenciát előre látni? Milyen megelőző intézkedéseket tettek az illetékesek? A kialakult helyzetben mit kellene tennünk?

A bűnözés tényleges növekedése

Mindenekelőtt abban a vitatott kérdésben kell állást foglalnunk, alkalmas-e, illetve mennyire alkalmas a bűnügyi statisztika a bűnözés alakulásának a regisztrálására? Véleményem szerint csak részben alkalmas.

Arra mindenképpen jó, hogy regisztrálja, hogy egy meghatározott időszakban a bűnüldözési szervek mennyi és milyen bűncselekményekkel foglalkoztak; hol, mikor, hogyan követték el az ismertté vált bűncselekményeket; milyen korosztályú, milyen előéletű személyek a felderített bűncselekmények tettesei.

A bűnügyi statisztika adatai ebben a tekintetben valóságos tényeken alapulnak s mind a tudomány, mind a gyakorlat számára hasznosíthatók, hasznosítandók. Ezekon kívül - néhány alacsony latenciájú bűncselekményfajta sajátos esetét kivéve, melyeknek különleges jelentőségéről a későbbiekben meggyőződhetünk - a statisztikai mu-

matatók sajnos nem a valóságot tükrözik, ezért fokozott óvatosságra lenne szükség értékelésük, elemzésük során.

Tapasztalhatjuk azonban, hogy ezt sokan nem tudják, megfeledkeznek arról vagy nem akarnak tudni róla. Ebből adódóan téves következtetéseket vonnak le. Ilyen hibák kezdő bűnüldözők elméleti próbálkozásainál természetesen előfordulhatnak, de sajnos olyanoknál is tapasztalható a statisztika fetiszizálása, akiktől a kellő ismeret, a felelősségteljes óvatosság elvárható lenne, akik a tudományos pozícióik révén közel vannak a legfelsőbb szintű döntésekhez és a bizonytalan tényezőkre épített elméletük akaratlanul is hozzájárulhat a hibás vagy hatástalan intézkedésekhez, vagy a szükséges aktuális döntések elhalasztásához.

A bűnügyi statisztika fetiszizálásában a legtöbb hibát az összбүнözési és az összбүнelkövetői statisztika elemzésénél és az ezekből levont következtetéseknél lehet tapasztalni.

Az összбүнözési mutatók nem homogén бűncselekményeket összegeznek. Az összesítés során egy бűncselekményként szerepel a szándékos emberölés, a tartás elmulasztása, a rablás és az üzletszerű kéjteltség.

Ez a statisztika tehát csupán a бűncselekmények, helyesebben a büntetőeljárások mennyiségét regisztrálja, de nem is utal a бűncselekmények milyenségére, minőségére. Nem kell viszont azt különösebben bizonygatni, hogy az összбүнözésen belüli arányok mennyire más megítélést kívánnak. Nem mindegy, hogy milyen a cselekmények súlya, vagyis hogy milyen az arány a vétségek és a büntettek között, de még ezen belül is milyen jellegűek a cselekmények.

Ausztriában például az utóbbi években kb 1200 rablást regisztrálnak. Ebből adódóan a rablás gyakorisági mutatója ott valamivel jobb, mint hazánkban. Azonban ha azt vizsgáljuk, hogy milyen jellegű cselekményeket összegez ez a statisztika, akkor egészen más a rablások ottani és hazai súlyának a megítélése. Ausztriában a rablások közül 80-at fegyveresen követnek el és

ugyanennyi az ittas személyek sérelmére elkövetett kisebb súlyú rablás is.

Nálunk ez utóbbiak aránya 90 % és csak egy-két fegyveres rablás fordul elő évenként. Tehát még a bűnözés strukturáján belül, sőt az egyes бűncselekményfajták tekintetében is - súlyuk, jelentőségük, dinamikájuk folytán - eltérőek a statisztikák. Ezek figyelmen kívül hagyása torz következtetésekhez vezethet, illetve vezet.

A sértetti aktivitás és ebből adódóan a бűncselekmények száma tekintetében nem mindegy az sem, hogy az összбүнözésen belül mennyi az ismert vagy ismeretlen tettes által elkövetett cselekmény, és az sem, hogy a sértett természetes vagy jogi személy, illetve egyéni, csoport vagy összтársadalmi érdeket sértett-e az elkövető.

Az összбүнözési statisztika számadatait közismerten az is befolyásolja, hogy egy adott évben hány olyan országos jelentőségű бűncselekmény fordult elő, amelyik a бűnüldözői állományt hosszabb-rövidebb ideig lefoglalta. Ez a tény a tapasztalatok szerint negatívan befolyásolja a kisebb súlyú бűncselekmények nyomozási eredményességét, és óhatatlanul csökkenti a saját kezdeményezésű eljárások számát. Ez pedig néha olyan mértékű is lehet, hogy az összбүнözési statisztika globális számában "pozitív" tényezőként jelentkeznek, mivel a бűnözés növekedése esetén is stagnálást, sőt csökkenést mutathat.

Lényegében ez történt, illetve történik a 60-as évek közepétől napjainkig. Miközben a személyi tulajdon sérelmére elkövetett бűncselekmények növekedtek, a társadalmi tulajdon és a népgazdaság elleni бűncselekmények szinte ugyanolyan mértékben csökkentek /1.számú táblázat/.

Ez az ellentétes mozgás a betöréses lopásokon kívül - ahol a biztos zsákmány és a kisebb kockázat miatt a személyi tulajdon elleni бűncselekmények száma rohamosabb emelkedést mutat - semmilyen más, tulajdon elleni бűncselekmény esetében nem képzelhető el.

Ki hiheti el a statisztikának, hogy közben a morális helyzetünk általános romlását tapasztaljuk, a közösségi tulajdont - amit már a

büntetőjog sem részesít különleges védelemben - a büntettek nagyobb "tiszteletben" tartják. Ezt a tényt természetesen nem lehet bizonyítani, csupán a mindennapi tapasztalat, a logikus gondolkodás alapján lehet azt valószínűsíteni, hogy a társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények legalább ugyanolyan mértékben növekedtek, mint a személyi tulajdon elleniek.

Ha mindehhez hozzátesszük, hogy az említett időszakban a vagyon elleni bűncselekményeknél, - amelyek a bűnügyek 60 %-át teszik ki - háromszor történt értékhatár-módosítás /1966. évi 16. tvr: 200 Ft-ra; 1968. évi Szabálysértési Kódex: 500 Ft-ra és 1978. évi IV. tvr alapján: 2000 Ft-ra emelkedett az alsó értékhatár/, akkor világosan kitűnik, hogy a bűnözés ebben az időszakban csak az "összbűnözési" statisztikában stagnált - sőt néha csökkent -, a valóságban jelentősen növekedett. Az 1. számú táblázatból azt is láthatjuk, hogy az értékhatár felemelésének csökkenő hatása - amely elsősorban a bűnüldöző és igazságszolgáltató apparátus tehermentesítését szolgálta volna - milyen rövid ideig érvényesült. Úgy tűnik, hogy hiába vont hátrább állásait a büntetőpolitika - részben az inflálódás miatt, részben az apparátusok munkájának könnyítése érdekében - a bűnözés nyomban benyomult a feladott területekre.

Az összbűnözési statisztika szempontjából sagnos figyelembe kell venni azt a nem kevés helyen eluralkodott, eléggé el nem ítéhető gyakorlatot is, amivel a sértetteket "leszoktatják" a feljelentésről. Tapasztalható ez direkt formában, amikor a panaszfelvevők - főleg az ügyeleteken gyakori ez - "felvilágosítják", azaz lebeszélják a panaszost a büntetőeljárásról, de indirekt módon is, amikor a panasztevők érzik, hogy a sérelmükkel szemben a bűnüldözők közömbösek, nem tesznek semmit, ennek ellenére határozatot kapnak, amely szerint a széles körű "nyomozás eredményre nem vezetett".

Talán nem teljesen megalapozatlan az a vélemény, hogy egyharmaddal kevesebb lenne az összbűnözési statisztika mutatója, ha az ilyen

nyomtatványokra az állampolgároknak valaminek az igazolása végett nem lenne mégis szükségük.

Ezekon kívül még számos más, olyan lényeges tényezőre lehetne rámutatni, ami befolyásolja az összbűnözési statisztika alakulását, de talán ennyi is elég annak bizonyítására, mennyire heterogén egységeket összegez és mutatói mennyire nem megbízhatóak.

Lehet tehát, hogy miközben a közrend és a közbiztonság romlik, a bűncselekmények összegzett száma stagnál, sőt csökkenhet is. Előfordulhat azonban ennek az ellenkezője is. Elképzelhető, hogy jobb lenne a közrend és a közbiztonság az országban, ha nem 165 ezer, hanem 200 - 250 ezer bűncselekmény ügyében járnának el a bűnüldöző szervek.

Ha például olyan területen történik az eljárások számának a növekedése, ahol a bűncselekmények felfedése nem a sértettek feljelentése, hanem a bűnüldöző szervek aktivitásának eredménye, az általában nem negatívan, hanem pozitívan hat a közrendre, a közbiztonságra.

Hasonlóan torz következtetésekhez vezethet, ha a bűnelkövetők vagy a gyanúsítottak, és még inkább a jogerősen elítéltek évi globális statisztikájából vonnak le messzemenő következtetéseket a bűnözésre vonatkozóan. Ezek a mutatók természetesen összefüggésben vannak a bűnözéssel, annak alakulásával, de nem adekváтан követik azt. A bűnelkövetők, illetve az elítéltek száma ugyanis még jobban függ a büntetőpolitika irányelveitől, a jog alaki változásaitól, és nem utolsósorban a felderítés eredményességének alakulásától /2. és 3. számú táblázat/.

A táblázatokból kitűnik, hogy az elkövetők és az elítéltek száma között 20-30 %-os eltérés is lehet, mert az utóbbiból már hiányoznak a megrovással vagy védelejtéssel lezárt büntetőeljárások. Azonban még ez a "megtisztított" statisztika is heterogén, mert magában foglalja a pénzbüntetésben részesítetteket, a különböző időtartamú fogház-, börtön- vagy fegyházbüntetésre ítélt vagy halállal sújtott büntetteket, és nem utal arra, hogy milyen jellegű, súlyú

cselekmények tetteseit ítélték el.

A bűnözés alakulása és a felderítés eredményessége közötti összefüggés kézenfekvő. A bűncselekmények számának növekedése mind jobban megterheli a bűnüldöző állomány kapacitását, és emiatt viszonylagosan csökken a felderítés eredményessége. Ez természetesen fordítva is igaz lenne, azaz ha a felderítés eredményessége javulna, az a visszatartó hatásával kedvező irányba befolyásolhatná a bűncselekmények számának alakulását. Tekintve, hogy erre a fordulatra a közeljövőben az ismert körülmények miatt reálisan nem számíthatunk, talán nem megalapozatlan az a véleményünk, hogy a bűnelkövetők és a jogerősen elítéltek globális statisztikája még kevésbé tükrözi a valóságos bűnözést, mint az össz-bűnözési statisztika. Ezért a bűnözési helyzet elemzésénél, főleg bűnözési prognózisok készítésénél nem szabad meghatározó, alaptényezőknak tekinteni. Ugyanakkor ezek a statisztikák - éppúgy, mint az össz-bűnözési statisztikák - megfelelő bontásban - például a büntettek körének szociológiai és egyéb szempontból történő vizsgálatakor - a bűnözéssel foglalkozó valamennyi diszciplinának vagy végrehajtó szervnek hasznosak lehetnek.

A bűnözés és a latencia

Az államvezetés számára a bűnüldözés valóságos helyzetének megismerése nélkülözhetetlen igény. Szükség van erre, mert a bűnözés nem más, mint társadalmi végtermék, vagyis vissza lehet belőle következtetni a társadalmi, gazdasági, kulturális döntések és folyamatok negatív hatására. Így lehetőség van azok felülvizsgálatára, a diagnózis alapján pedig a döntések megváltoztatására, vagy a megfelelő társadalmi megelőzési rendszer megteremtésére.

A fel nem fedett, vagyis a latens bűncselekmények és a fel nem derített bűncselekmények sokasága például rámutathat a jogi eszközök hézagaira, elégtelenségére vagy alkalmatlanságára, ami - a bűnüldöző szervek esetleges fogyatékoságai mellett - általában onnan ered, hogy a

gazdasági folyamatok befolyásolására a gazdasági eszközök helyett szívesebben alkalmazzák a büntetőjogi megoldásokat. Pedig erről már bebizonyosodott, hogy csak kiegészítő, nem pedig meghatározó jelentőségű eszköz a gazdaságpolitika kezében.

A hiánygazdálkodás következményeinek nem állhatja útját a tiltás, mert a kereslet-kinálat törvényszerűségei a jogi normákat - a tapasztalatok szerint - szétfeszítik. A bűnüldöző apparátust a gazdasági eszközök pótlására szánt büntetőjogi normák betartatására irányuló erőfeszítések éppen ezért általában feleslegesen terhelik, mert hatástalanságuk mellett vagy azzal összefüggésben a bűncselekmények felfedését rendkívül alacsony szinten tudják csak produkálni.

Meggondolandó olyan magatartásokat büntetéssel fenyegetni, amit tömegesen megszegnek, megszeghetnek minden büntetőjogi következmény nélkül, mert e cselekmények közül csak minden ötvenedik, századik vagy ezredik kerül a bűnüldöző szervek tudomására. A büntetőjog ilyen alacsony hatékonysága a törvénytisztelet általános csökkenéséhez vezethet. Nem tagadható, hogy a gazdasági szervező munkában a büntetőjognak szerepe van, de azt csak kiegészítő vagy végső eszközként szabad igénybe venni. Át nem gondolt alkalmazásuknak súlyos, elsősorban politikai kihatásai lehetnek.

Hasonlóan érdekelt az államvezetés abban is, hogy a bűnüldöző apparátusa milyen eredménnyel birkózik meg a bűncselekmények megelőzésével és felderítésével, mivel a jogrendet sértő cselekmények elszaporodása zavarhatja a rendszer működését, a társadalmi célkitűzések megvalósítását és nem utolsósorban gyengítheti a lakosság biztonságérzetét, és ezzel bizalmát az állam vezetői és szervezőképessége iránt.

A latencia mértékének megállapítása, azaz a bűnözés tényleges helyzetének ismerete természetesen a bűnüldöző szerveknek is elsőrendű feladatai közé tartozik. Ennek elemzésére épülhet a megelőzési és felderítési stratégiájuk, taktikájuk, a bűnözés várható alakulásának prognózisa,

szervezetük fejlesztése és korszerűsítése, a lakossági kapcsolatok módszere és formája, a tájékoztató és propagandatevékenységük, valamint a jelzési kötelezettségük teljesítése az állami és a társadalmi intézmények felé.

Meg kell állapítanunk - és ez nemzetközi viszonylatban is igaz -, hogy a bűnüldöző szervek ez ideig nem nagy gondot fordítottak a latencia mérésére. Ha valahol volt is ilyen kutatás, azt általában egyetemek, közvéleménykutató intézetek végezték el, amelyek természetesen gyakorlati kriminalisztikai tapasztalatokkal nem rendelkeznek. Ez utóbbi körülményre tekintettel e kutatásokban szükség lett volna a bűnüldöző szervek támogatására. Erre azonban nem került sor, mert az érintett szervek a latencia kutatásában - rövidlátó módon - munkájuk kritikáját látták. A gyakorlati bűnüldözők tapasztalatainak hiánya azután negatívan befolyásolta a kutatások eredményét és annak gyakorlati hasznosítását is.

Hazánkban eddig egy alkalommal végeztek latenciamérést^{1/} a Janus Pannonius Egyetem égisze alatt, amerikai és NSZK-beli egyetemekkel együttműködve, közösen kidolgozott módszerek és kérdőívek alapján. Az 1982. évi felmérés során a Baranya megyei és a pécsi 14 évnél idősebb korú lakosság 1 %-át vették mintának, és az általuk kitöltött anonim kérdőívek összegzése alapján állapították meg a kutatásra kiválasztott bűncselekmények latenciáját, és ebből következtettek az össz-bűnözés latenciájának mértékére.

A kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy a vizsgált jogsértéseknél a latens mező átlagosan tizszeres, amely a 4. számú táblázat szerint szóródik.

Ebből kitűnik, hogy az "egyéb lopás", a "tettleges bántalmazás enyhébb esetei" és a "dologrongálás" kivételével hazánk viszonylatában alacsony latenciájú bűncselekményekből állították össze a táblázatot. Ezekkel semmi esetre sem lehet azt bizonyítani, hogy hazánkban tízszer annyi bűncselekményt követnek el évente, mint amennyit a bűnügyi statisztika mutat.

Ha a felsorolt bűncselekmények mellé helyezzük az 1982. évi bűnügyi statisztika számait, valamint a kutatás által kimutatott százalékok alapján a latencia numerikusan kiszámított értékeit /5. számú táblázat/, akkor kiderül, hogy a felsorolt bűncselekmények összegzett száma 81.601, a kutatás szerint pedig latens maradt 53.217 bűncselekmény. Ezek szerint a latencia nem lenne több 53,3 %-nál. Ha ezt az arányt általánosítjuk az összes többi bűncselekményre, akkor Magyarországon 1982-ben nem 139.795, hanem 214,306 bűncselekmény történt volna.

Sajnos, minden bizonnyal jóval több volt, csak hogy a latens mező nem ezeken a területeken található, hanem a már említett hiánygazdálkodással összefüggő bűnözésnél. A táblázat szerint ugyanakkor egyes bűncselekmények tekintetében a latencia feltűnően magas, ami ellentmond a mindennapi tapasztalatoknak. Ki hiheti el azt, hogy Magyarországon a gépkocsitulajdonosok 40 %-a nem tesz feljelentést, ha kocsiját ellopják, a gyújtogatások egyáltalán nem jutnak a hatóságok tudomására, és a könnyű testi sértésért inkább testi sértés miatt.

Mivel magyarázható alapvetően a felmérés sikertelensége?

Ha a felsorolt bűncselekményekre egy szakember ránéz, első pillanatra felismeri, hogy az első négy kivételével valamennyi az USA-beli szervezett bűnözés "védelmi díj" címén elkövetett zsarolásaihoz kapcsolódik, és a felmérés ezen bűncselekmények megfélemlített áldozatainak magatartásának tanulmányozását szolgálja. A közösen összeállított kérdőív tehát nem volt alkalmas a magyar bűnözés latenciájának vizsgálatához.

Hazánk valós bűnügyi helyzetének felméréséhez más módszerhez kellett folyamodnunk. Nem tagadhatjuk az anonim kérdőíves módszer helyességét - ha azt a kutatás az adott országban lévő bűnözés strukturáját figyelembe véve alakítja ki -, de a már felsoroltakon kívül a pécsi kutatás alapján az is behizonyosodott, hogy 2400

személy válasza nem elégséges számú ahhoz, hogy országos viszonylatban kivetithető legyen.

Ehhez a 14 év feletti lakosság 1 %-át figyelembe véve kb. 83.500 kérdőív kibocsátására lenne szükség, hogy a véletlen előfordulások torzító befolyását jelentősen csökkentsük. Ez rendkívül nagy munka, és anyagi ráfordítást igényelne, és feldolgozása, elemzése annyi időbe telne, hogy mire elkészülne, már nem tükröznék az időközben kialakult állapotokat. A befektetés semmi esetre sem állna arányban az eredménnyel, a kutatás hasznosíthatóságával.

Egyébként is itt nem pontos számszerűsége - ami irreális igény lenne -, hanem a tendenciák és azok megközelíthetően meghatározott nagyságrendjére van szükség mind az államvezetés, mind a bűnüldöző és igazságszolgáltató szervek számára. Ehhez elégségesnek látszik a tapasztalt bűnügyi szakemberek elfogulatlan véleménye.

A sértettek magatartását motiváló és a bűnüldöző szervek aktivitását befolyásoló tapasztalati tényezők alapján 6 alapvető sértett-típus határozható el. A felkért kriminalisták^{2/} az 1985. évi Tájékoztató a bűnözésről című kiadványban felsorolt bűncselekményeket az előkészített kérdőívre besorolták és százalékosan is megadták, hogy a statisztika adatai mennyire fejezhetik ki a valóságos helyzetet.

A vélemények átlagolása alapján kialakult %-ok felhasználásával kiszámíthatóvá váltak a különböző bűncselekményfajták latenciájának numerikus értékei /6. számú táblázat/. Ezek szerint 1985-ben hazánkban nem 165.816, hanem 895.008 bűncselekmény történt, tehát ötszöröse, mint amit a statisztika kimutatott.

Ez a nagyméretű latencia alapvetően az V. és a VI. kategóriákba besorolt, tehát elsősorban a társadalmi tulajdon elleni és még inkább a gazdasági bűnözés területéről adódik. A bűncselekmények száma az V. és VI. kategóriákban úgyszólván a sértettek, valamint a bűnüldöző szervek aktivitásának függvénye. Az ügynevezett sötét mező itt helyezkedik el. Míg az I-IV. kategóriában 64,1 %-kal, addig az V-VI. kategóriá-

ban 737 %-kal nagyobb a latencia, mint amit a statisztika mutat.

A bűnözés várható alakulása 2000-ig

A bűnözés, illetve a latencia 1985. évi nagysága minden illetékes szerv számára elgondolkodtató, de elsősorban a gazdaság- és büntetőpolitika számára hasznosítható. A bűnüldöző szerveknek azonban inkább a bűnözésben kialakuló tendenciák irányát és méreteit kell figyelemmel kísérni a stratégiai döntések realizálásához, a középtávú és távlati tervezéshez a bűncselekmények 1990-1995-2000 évekre várható számát és összetételét kell tanulmányozni.

Hazánkban számos bűnügyi prognózis készült az elmúlt évtizedben. Erről - Kovacsics Józsefné és Vavró István munkásságát nem számítva - átfogó ismertetés jelent meg a BM ORFK tájékoztatójában.^{3/} A cikk szembeállítja a különböző prognózisokat a mai valós adatokkal. Megállapítja, hogy a különböző matematikai eljárásokkal végzett, "tudományosan" készített prognózisok nem váltak be, ugyanis napjainkra valamennyi stagnálást, sőt csökkenést jelzett.

Viszont elismeréssel szól az én egyszerű matematikai módszerrel készült prognózisomról.^{4/} Az 1973-ban készült prognózis 1980-ra a betörésses lopások 47,7 %-os emelkedését jelezte, és számát 15.753-ra becsülte /tényszám: 15.807 volt/, a rablásoknál pedig 174 %-os emelkedésre utalt és 1227 esetre /a tényszám ekkor 1022, de 1981-ben már 1213 volt/. 1985-re 164.310 bűncselekménnyel számolt /a tényszám 165.816 volt/.

Ugyanakkor bírálja a prognózist, mivel többek között 1973-ban abból a feltételezésből indult ki, hogy a nemzetközi erőviszonyokban tartós lesz az enyhülési tendencia és erősödik belső helyzetünk.

A cikk szerzője meglepedkezett azonban a prognózis alapvető koncepciójáról, nevezetesen: "azt a feltételezést kell kimondanunk, hogy az elkövetkező 10-15 évben a bűnözésre ható felsorolt pozitív és negatív tényezők hatásának je-

lenlegi aránya fennmarad."5

Ha tehát 1980-ban minőségi változás történt a bűnözésre ható alapvető tényezőkben, akkor a prognózis idősorát itt meg kell szakítani. Miután pedig az új körülmények kialakultak, stabilizálódtak, akkor új prognózist lehet és kell készíteni az új tendenciák tapasztalatai alapján.

1980. óta öt év telt el, lehetőség van tehát arra, hogy az eddigi tapasztalatok alapján új prognózist készítsünk az elkövetkező 5-10-15 évre, szintén azt feltételezve, hogy a jelenlegi körülmények addig alapvetően nem változnak. Ha mégis, akkor ez a prognózisunk is aktualitását veszti, és újabb prognózis készítésének feladata áll előttünk.

Az 1973-ban készült prognózis bevezetőjében szóba kerültek a különböző "tudományos" módszerek lehetőségei, és indokolni kellett, hogy miért nem alkalmazom azokat. Most egy új prognózis készítésekor - különösen azért, mert a hivatkozott cikk szerzője a sikertelenségek ellenére változatlanul ezeket tekinti a jövő egyetlen járható útjának -, ismét rá kell mutatni a komplikált, rendkívül munkaigényes matematikai módszerek eddigi kudarcának alapvető okára.

A 2×2 azért nem lett 4, mert a szorzó, azaz a bűncselekmények száma a latencia miatt bizonytalan, tehát nem "2". Még inkább bizonytalan a szorzandó, mivel a társadalmi, gazdasági tényezők és a bűnözés korrelációjának - ami kétségtelenül alapvető tény - numerikus kifejezése szintén nem "2", részben mert egy bizonyos időszakban kialakított érték egy más szituációban más értékkel jelentkezik, másrészt mert a "külső", ugyan determináló tényező a bűnözés területén is, de az a "belsőn" át hat, és még nem ismerjük, hogy milyen áttételeken keresztül jut el a külső hatás az egyébként is labilis tudati szférába.

Sejtjük tehát, hogy mi minden hat a bűnözésre, de a prognosztika még nem mutathatja bizonyossággal, hogy minden tényezőt ismerünk, és főleg azt nem, hogy a pozitív és negatív behatások milyen értékkel jelentkeznek a bűnözésben.

Mivel pedig a bizonyosság a tudomány sine qua non-ja, azaz az alapvető feltétele, így a prognóziskészítésben az említett módszerek alkalmazása csupán tiszteletreméltó kísérletnek tekinthető.

Eppen ezért változatlanul a régi, egyszerű, olcsó, de bevált, az általános emberi és bűnügyi tapasztalatokra, a logikus gondolkodásra és a nagy számok törvényszerűségére épülő módszerekkel kíséreljük meg a bűnözés új prognózisát is elkészíteni. Hogy mi a tudományos és mi nem, azon is lehet az említett cikk szerzőjével vitatkozni. Ha valaki nem ismeri a maga korában - akár nemzetközi kitekintésben is - az alkalmazott módszereket egy meghatározott gyakorlati kérdés megoldásához, és mégis rátalál a megblásra /megesik az életben/, az valóban nem tudományos, hanem ösztönös vagy véletlen teljesítmény, azonban tudatosan utasítja el az alkalmazott módszert, mert annak bizonytalanságát, előre látható kudarcát felismeri, akkor ebben a "nem" kimondásában van egy tudományos igényű kutatástól elvárható szint.

A latencia felmérésére készült 6. számú táblázat rendelkezésünkre áll, ami természetesen magában foglalja az 1985. évi bűnözési adatokat is. Ha ugyanezt a táblázatot az 1980. évi adatokra nézve készítjük el, akkor egy idősorhoz jutunk kimutatható tendenciákkal, amit a jövő időszakra is kivetíthetünk. Ha ezt megteszük, akkor kiderül, hogy az V. és a VI. kategóriában lévő cselekmények száma csupán 22,5 %-kal, míg az I-IV. kategóriában lévők 39,46 %-kal növekedtek. Ez arra utal, hogy a jogi személy sértettek és a bűnüldöző szervek aktivitása a büntetőeljárások kezdeményezésében tovább csökkent.

A prognózis készítéséhez azonban nem a sértettek magatartása alapján, hanem a latencia mértékében kell különválasztani és besorolni a bűncselekményeket. Itt is hat kategóriát alkalmazhatunk. Mivel az első rátekintésre megállapítható, hogy a szélső értékek, vagyis a kiemelkedően alacsony és kiemelkedően magas latenciájú bűncselekmények stabilan a 90-100 %, illetve a

0-10 % között helyezkednek el, számukra 10-10 %-os sávot hagyhatunk, mivel a szélesebb sáv eliminálná az itt elhelyezkedő bűncselekmények specifikumait.

A többi bűncselekmény kevésbé stabil a latencia szempontjából, ezért indokolt, illetve lehetséges szélesebb sávokban való elhelyezésük. A fennmaradó 80 %-ot ezért 4x20-ra bonthatjuk. Ide soroltuk be az 1980. év és az 1985. év statisztikai adatait és a bűncselekmények becsült százalékokban és numerikusan kifejezett latenciáértékeit /7. számú táblázat/. Itt csak az 1985. évi adatokat részleteztük, de az összegzésben kimutatjuk az 1980. évi táblázatunk tényezőit /I/ és a latenciabecslés alapján a valószínű előfordulásokat /V/. Ez ugyanis elegendő lesz számunkra a prognózishoz.

A táblázatból kiderül, hogy a bűncselekmények számainak alakulása kategóriánként eltérő. Mégpedig

- az I. kategóriában 15,4 %-kal,
- a II. kategóriában 35,4 %-kal,
- a III. kategóriában 88,9 %-kal,
- a IV. kategóriában 20,16%-kal,
- az V. kategóriában 2,6 %-kal,
- a VI. kategóriában 9,3 %-kal növekedett.

Az alacsony latenciájú bűncselekmények tehát, amelyeknél a statisztikai számok elérik a becsült előfordulások minimum 50 %-át /I-III. kategóriába soroltak/, azok 50,6 %-kal, míg az ennél nagyobb latenciájú bűnügyek csupán 11,4 %-kal növekedtek 1980-85. között. Ebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy a prognózis szempontjából az egyre növekvő latenciájú bűncselekmények stabil tényezőként alig jöhetnek számításba, és azt alapvetően az alacsony latenciájú bűncselekmények mozgására kell építeni.

Más dolog azonban, hogy az összbűncselekmények számában a jövőben is szerepet kapnak és egyre csökkenő számaikkal eltakarják a valós bűnözés fenyegetően növekvő csúcsait. Ezért külön kategóriában mutatjuk be a bűnözési statisztika várható adatait /8. számú táblázat/, azt feltételezve, hogy a bűncselekmények száma a kategóriákon belül az elkövetkező 5-10-15 évben ha-

sonló mértékben növekszik, mint az elmúlt öt esztendőben. /A latencia jövőbeli adatait nem összegeztük, mert azok gyakorlati hasznosítására aligha számíthatunk./

A táblázatban - véleményem szerint - az alacsony és a viszonylag alacsony latenciájú bűncselekmények /I-III./ kategóriái mutatják a bűnözés tényleges vagy legalábbis megközelítően tényleges növekedését 2000-ig /321 %/, míg az összesítés a bűncselekmények számának alakulását mutatja /127 %/.

A kritikus fordulat a táblázat szerint 1995-ben következik be, amikor az I-III. kategóriába besorolt bűncselekmények száma /jelenleg fele a másik háromnak/ eléri a IV-VI. kategóriában lévőkét, azután rohamos mértékben el is hagyja. Ez azonban sajnos korábban is bekövetkezhet, ha a bűnüldöző szervek kapacitását messze túllépi a bűnözés növekedése.

A kedvezőtlen fordulat azonban el is kerülhet, ha a bűnüldöző szervek kapacitását és hatékonyságát sikerül arányban tartani, sőt az előbbiét javítani a bűnözéssel szemben. Erre nemcsak azért van szükség, mert a bűncselekmények száma az elkövetkező tizenöt évben a kétszeresére növekedhet, hanem mert a magyarországi bűnözésben minőségi változás megy vagy mehet végbe, mivel a súlyos, a közbiztonságot veszélyeztető, az állampolgárokat különösen nyugtalanító cselekmények a prognózis szerint időközben a négyszeresükre emelkedhetnek. /Az összbűncselekmények száma 165.816-ról 377.172-re, de ezen belül az alacsony latenciájú bűncselekmények száma - I-III. kategória - 51.510-ről 216.829-re növekedhet./

A 2000-re kivetített bűncselekmények számával egyébként megközelítenénk a Nyugaton ma meglévő bűnözést, hiszen a szomszédos 7,5 millió lakosú Ausztria bűnüldöző szervei napjainkban már 400 ezer bűncselekménnyel küzdenek, közöttük például több mint 60 ezer betöréses lopással.

Ez a tény azonban egyáltalán nem lehet megnyugtató számunkra, mert a hazánkban eddig jel-

lemző stabil közrend és közbiztonság egyebek között fontos kiegyenlítő, kompenzáló tényezőnek bizonyult a nyugati életszinonallal, életkörülményekkel szemben. Ilyen értéket nem szabad veszni hagyni!

A bűnözés minden állam számára sokba kerül. A bűnüldöző, igazságszolgáltató szervek, a büntetés-végrehajtás fenntartása, minőségi és mennyiségi fejlesztése pénzben is kifejezhető ráfordítást igényel. Meghatározhatók összességében a bűncselekmények okozta károk, az utógondozási költségek, az idegenforgalom veszteségei, a biztonságtechnika, valamint az őrzés személyi felteleinek megteremtése.

Mindennél súlyosabb azonban az embervesztés, az indirekt módon bekövetkező erkölcsi-anyagi károk, az állampolgárok biztonságérzetének elvesztése, amely - mint azt számos külföldi tapasztalat alapján állíthatjuk - az életminőség egyik legfontosabb eleme.

A vezető tőkés államokban - egy 1982. évi közvéleménykutatás szerint^{6/} - a háborús veszély, a munkanélküliség miatti aggodalom mellett a bűnözés nyugtalanítja leginkább az állampolgárokat. Nálunk - mint a televízióban nemrégiben hallottuk^{7/} - a közvéleménykutatás szerint a bűnözés növekedése került mindjárt az első helyre, pedig hozzájuk képest még mindennek csak a kezdetén vagyunk. Mi lesz, ha a kábítószer-fogyasztás nálunk is tömegméretűvé válik?!

x

Két megjegyzést kívánok még hozzáfűzni az újabb prognózisomhoz.

Az egyik: az 1973-ban készült prognózisról megjelent cikkemben módszereket ajánlottam az általam alkalmazott prognosztikai eljárás finomítására, pontosítására; a társadalmi, gazdasági, kulturális háttérrel összefüggésben egyes évjáratok útjának követésére, valamint többek között arra, hogy a tájegységek prognózisának vagy egyes bűncselekményfajták külön-külön végzett extrapolálása, azaz jövőbeli alakulása ki-

vetítéseinek összegezése alapján állítsák össze az összбűnözés prognózisának országos számadatait.

A mostani bizonyos módosításokkal csupán az utóbbi eljárást vette figyelembe. A tapasztalatok ugyanis arra utalnak, hogy bár a prognózisok abszolút számokat is kifejeznek, azok mégsem alkalmasak másra, mint a tendenciák és a megközelítő nagyságrendek kifejezésére. A "finomítások" által esetleg kimutatható 5-10 %-os eltéréseknek különösebb gyakorlati jelentőségük nincs, ugyanakkor aránytalanul megnövelnék a szükséges szellemi és anyagi ráfordításokat. Az előző, sikeresnek bizonyult prognózis és a mostani egyébként annyiba került, mint amennyi az őket bemutató cikkek honoráriumra volt.

A másik: a tizenhárom évvel ezelőtt készült prognózisnak az volt a célja, hogy az általam 1971-ben kidolgozott, a bűnüldözés korszerűsítését és integrálását szolgáló javaslatok^{8/} megalapozottságáról és szükségességéről - amelyet az elméleti szakemberek a gyakorlatiak ellenében utópiának tartottak - meggyőzze a belügyi vezetőket. Sajnos, akkor az illetékesek nem a prognózisnak adtak hitelt. Sőt később is, amikor már a bűnözés egyes területein a növekedés tapasztalható volt, azokkal a korszerűsítési törekvésekkel azonosultak, amelyek nem terveztek fundamentális változtatásokat, de egy évtized alatt még ez a terv sem készült el.

Ezzel elszalasztódott az a történelmi pillanat, amikor az állam jó erőforrásokkal rendelkezett, és a bűnözés is még olyan mérsékelt szinten mozgott, hogy egy átszervezést zökkenőmentesen végre lehetett volna hajtani. Hozzávetőleg 1980-ra - tehát a bűnözési hullám érkezésére - már új, korszerű szervezetben működő bűnüldözés állhatott volna azzal szemben. Sajnos, nem így történt.

Ez a prognózis ismét felkiáltójelnek készült azzal a gondolattal, hogy jobb későn, mint soha. A javasolt rendszer^{9/} még mindig aktuális, a belőle esetleg már felhasznált részelemek, alrendszerek, félmegoldások csak a régi bűnüldözési

rendszer toldozásai-foldozásai, amelyek csak töredék hatékonysággal működhetnek egy egységes egészet képező, arányaiknak megfelelőre méretezett, egymáshoz illesztett rendszerelemekből, egységes elveken felépülő új, komplex bűnüldözési rendszerhez képest. Az "olcsó" megoldások nagyon drágának bizonyulhatnak.

Lábjegyzet

1. Korinek László: A latens bűnözés vizsgálata.
2. András Ferenc r. alezredes - dr. Balázs László r. alezredes, kandidátus - Bárdi Tibor r. alezredes - dr. Dobos János r. alezredes - dr. Kovács Lajos r. százados, Tonhauser László r. őrnagy.
3. BM ORFK Tájékoztatója. 1985. évi 1. szám 5-13. old.
4. Dr. Déri Pál: A bűnözés, különösen a helyszínes bűncselekmények várható alakulása és a bűnüldözés távlati tervezése. Belügyi Szemle, 1973. évi novemberi szám, 17-32. old.
5. Uo. 23. old.
6. A Hét 1982. november 7-i adása.
7. Szecskő Tamás:
8. Dr. Déri Pál: A nyomozás-szervezés korszerűsítésének távlatai. Belügyi Szemle 1971. évi júliusi szám 24. old.
9. Dr. Déri Pál: Korszerű nyomozás - integrált bűnözés. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség kiadványa. 1976.

A vagyon elleni bűnözés alakulása 1966-1985 között

1. számú táblázat

Év	Vagyon elleni bűncselekmények száma	Személyek javai elleniek	Társadalmi tulajdon elleniek
1966	75 463	44 210	31 253
1967	73 599	45 796	27 803
1968	71 499	45 049	26 450
1969	61 146	39 196	21 950
1970	68 298	43 131	25 167
1971	68 728	42 700	26 028
1972	68 084	43 646	24 438
1973	68 162	45 103	23 059
1974	62 591	40 549	22 042
1975	69 385	45 029	24 356
1976	73 965	47 630	26 335
1977	67 846	44 011	23 825
1978	71 396	45 667	25 729
1979	69 846	45 557	24 289
1980	78 643	49 008	29 635
1981	80 364	53 819	26 545
1982	83 626	55 727	27 899
1983	90 260	61 575	28 685
1984	95 061	66 242	28 819
1985	101 778	73 545	28 213

A bűncselekmények és a bűnelkövetők számának alakulása

2. számú táblázat

Év	A bűncselekmények száma	A bűnelkövetők száma	A megvádoltak száma	Az elítéltek száma
1966	121 020	87 752	75 090	66 224
1970	122 289	66 677	61 145	46 330
1975	120 889	72 049	66 362	59 422
1980	130 470	72 880	62 710	56 334
1985	165 816	85 766	71 368	58 313

Az ismertté vált közvadás bűncselekmények száma
és az elkövetők felderítése

3. számú táblázat

Év	A bűncselekmények	Ezekből az elkövető/k/ felderítése nem sikerült	Az eredménytelen felderítés és aránya az összes bűncselekmény %-ban
1966	121 020	21 715	18,0
1970	122 289	19 541	16,0
1975	120 889	25 488	21,1
1980	130 470	34 022	26,1
1985	165 816	52 700	30,0

A 12 hónapon belül elkövetett jogsértésekből fel nem jelentettek számának alakulása /%-ban/

4. számú táblázat

Jogsértés	%
Betöréses lopás	19
Gépjárműlopás	40
Egyéb lopások	78
Rablás	46
Tettleges bántalmazás enyhébb esetei	83
Tettleges bántalmazás súlyosabb esetei	94
Erőszakos közösülés	90
Gyűjtogatás	100
Dologrongálás	100

Az 1982. évi országos bűnözési statisztika adatai
a latenciával kiegészítve

5. számú táblázat

Jogsértés	Országos bűnügyi statisz- tika	A latencia százaléka	Latens maradt	A valós bűnözés
Betöréses lopás	17 859	19	3 779	21 638
Gépjárműlopás	3 728	40	1 491	5 219
Egyéb lopások	49 140	78	38 329	87 469
Rablás	1 117	46	514	1 631
Tettleges bántal- mazás enyhébb esetei	1 579	83	1 310	2 889
Tettleges bántal- mazás súlyosabb esetei	5 586	94	5 250	10 836
Erőszakos közösülés	483	90	435	918
Gyújtogatás	3	100	3	6
Dologrongálás	2 106	100	2 106	4 212
Összesen:	81 610		53 217	134 818

T: 1322 V: 1341 T: 27 214 V: 33 268 T: 3271 V: 6806 T: 32 747 V: 64 548 T: 59 020 V: 373 606 T: 34295 V: 407 602

T: 645
V: 806

T: 311
V: 2332
Visszaélés robbanás-
rel, lőfegyverrel, lő-
szarral
T: 478
V: 1071
HIV: Szendőlleni erősz.
80 %

Kiskörmű veszélyeztetés
12,3 %

T: 13 254
V: 79 524
Gárdaság
T: 3 377
V: 80 373

T: 1797
V: 19 128
Ittas járművezetés
16,6 %

Veszélyeztetés
T: 797
V: 19 128

T: 152
V: 2 706
Üzleti és adószedélyezés
és előjegyzés
T: 152
V: 2 706

T: 2 218
V: 26 616
Üzleti és adószedélyezés
és előjegyzés
T: 152
V: 2 706

T: 4 672
V: 32 511
Összesen
T: 4 672
V: 32 511

T: 2 218
V: 26 616
Összesen
T: 2 218
V: 26 616

T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153
T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153

T: 1797
V: 19 128
T: 1797
V: 19 128
T: 1797
V: 19 128
T: 1797
V: 19 128

T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153
T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153

T: 5123
V: 6188
T: 5123
V: 6188

T: 6601
V: 14060
T: 5123
V: 11885

T: 1797
V: 19 128
T: 1797
V: 19 128
T: 1797
V: 19 128

T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153
T: 1153
V: 4943
T: 4943
V: 1153

**Az 1980. évi büntügyi statisztikában felsorolt bűncselekmények
besorolása latenciájuk alapján**

7. számú táblázat

I.	II.	III-	IV.	V.	VI.
Kiemelkedően alacsony latenciájú bűnügyek 0-10 %	Alacsony latenciájú bűnügyek 10-30 %	Közepes latenciájú bűnügyek 30-50 %	Közepesen magas latenciájú bűnügyek 50-70 %	Magas latenciájú bűnügyek 70-90 %	Kiemelkedően magas latenciájú bűnügyek 90-100 %
<p>Emberölés 95,1 % T: 381 V: 400</p> <p>Halálos közúti baleset okozása 100 % T: 624 V: 624</p> <p>Cserbenhagyás 99,6 % T: 317 V: 317</p> <p>Társ.tul.elleni betöréses lopás 91 % T: 5146 V: 6754</p>	<p>Társ.tul.elleni betöréses lopás véts. 80 % T: 3368 V: 4210</p> <p>Szem.tu.elleni betöréses lopás btt. 83,8 % T: 8955 V: 10 654</p> <p>Jármű önkényes elvételének btt 87,6 % T: 739 V: 842</p> <p>Jármű önkényes elvételének véts. 82 % T: 3883 V: 4660</p> <p>Súlyos testi sértés 83,3 % T: 5123 V: 6148</p> <p>Hiv.személy elleni erőszak 80 % T: 645 V: 806</p>	<p>Rablás 56 % T: 1579 V: 2795</p> <p>Kifosztás 52,2% T: 135 V: 258</p> <p>Erőszakos közszéllés 62 % T: 593 V: 955</p> <p>Szemérem elleni erőszak 60 % T: 306 V: 508</p> <p>Szt.lopás btt. 57% T: 10932 V: 191131</p> <p>Szt.betöréses lopás vétsége 52,5% T: 7635 V: 14 506</p> <p>Szt. sikasztás btt. 69 % T: 429 V: 618</p> <p>Szt.elleni sikasztás véts. 62 % T: 720 V: 1152</p>	<p>Tt. csalás büntette 45 % T: 658 V: 2290</p> <p>Tt.csalás vétsége 30 % T: 561 V: 1868</p> <p>Tartás elmulasztása 47 % T: 6601 V: 14 060</p> <p>Könyvi testi sértés 43 % T: 5123 V: 11 885</p> <p>Szt.lopás vétsége 40 % T: 32 314 V: 80 785</p> <p>Szt.csalás büntette 32 % T: 1661 V: 5191</p> <p>Visszaélés robbanószerrel, lőfegyverrel, lőszerrel 44,5 % T: 478 V: 1071</p>	<p>Rongálás btt 28,7 % T: 658 V: 2290</p> <p>Szt.elleni csalás vétsége 23 % T: 2646 V: 11 483</p> <p>Tt.sikasztás btt. 23,75 % T: 1153 V: 4843</p> <p>Tt sikasztás véts 17,5 % T: 768 V: 4378</p> <p>Magánlaksértés 17,2 % T: 1797 V: 10423</p> <p>Könyvi testi sértés vétsége 19,3 % T: 1912 V: 9789</p> <p>Rongálás vétsége 11,8 % T: 3527 V: 29 874</p> <p>Ittas járművezetés 16,6 % T: 13 254 V: 80 373</p> <p>Kiskorú veszélyeztetése 13,3 % T: 311 V: 2332</p>	<p>Tt.lopás btt. 7,25 % T: 3770 V: 52122</p> <p>Tt. elleni lopás vétsége 5,75 % T: 9472 V: 164 813</p> <p>Üzárkedés 5,75 % T: 517 V: 8990</p> <p>Devizagazdálkodást sértő bűncselekmények 4 % T: 3218 V: 80 450</p> <p>Vámbűncselekmények 2,6 % T: 679 V: 26 114</p> <p>Közveszélyes munkakerülés 6,7 % T: 2741 V: 40 840</p> <p>Közokirathamisítás 23,75 % T: 1436 V: 6031</p> <p>Magánokirat-hamisítás 13,75 % T: 4472 V: 32511</p> <p>Okirattal való visszaélés 8,3 % T: 2218 V: 26 616</p> <p>Üzletszerű kéjelgés elősegítése 5,6 % T: 152 V: 2706</p> <p>Vesztegetés 4,17 % T: 797 V: 19 128</p>
1980 év Összegzése					
T: 5603 V: 6056	T: 16 769 V: 20 201	T: 11 818 V: 29 307	T: 39 516 V: 97 321	T: 25 371 V: 147 104	T: 26 954 V: 454 248
1985 év Összegzése					
T: 6468 V: 8095	T: 22 713 V: 27 320	T: 22 329 V: 39 913	T: 47 484 V: 116 516	T: 26 026 V: 155 785	T: 29 472 V: 460 321

**A latencia mértéke 1985-ben a sértetti és a bűnildőzési
aktivitás mértékében**

6. számú táblázat

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
A sértettet /vagy a hozzátartozóját/ súlyos sérelem érte, és a bűncselekmény nyilvánosságra került. A bűnildőző szervek hivatalból intézkedtek.	A sértettet súlyos sérelem érte, egyéb más érdeke /biztosítás, elszámolási kötelezettség, táppénz bosszu/ fűződik ahhoz, hogy feljelentést tegyen.	A sértettet súlyos sérelem érte, de számára a büntetőeljárás erkölcsi vagy anyagi hátránytalán járna vagy fél a tettes vagy társai bosszujától	A sértettet sérelem érte, de a büntetőeljárást kényelemből vagy közömböségből mellőzni akarja.	A sértettet nem érte súlyos sérelem, anyagi kára nincs, vagy az nem jelentős, továbbá ha ismeretlen volt az elkövető, a felderítés eredményességében nem bízik	A sértett maga is részese a bűncselekménynek, illetve egyéb okból nem kívánja azt felfedni. Továbbiakban olyan bűncselekmények, amelyek felfedése és bizonyítása a bűnildőző szervek aktivitásának függvénye.
Emberölés 95,1% T: 381 V: 400	Tt.betöréses lopás btt 91 % T: 5146 V: 6754	Rablás 56 % T: 1579 V: 2795	Szt.lopás btt. 57% T: 10 932 V: 19 131	Szt.lopás vétsége 40 % T: 32 314 V: 80 785	Úzárkedés 5,75 % T: 517 V: 8990
Halálos közúti bal- eset okozása 100% T: 624 V: 624	Tt.betöréses lopás vétsége 80 % T: 3368 V: 4210	Kifosztás 52,2 % T: 135 V: 258	Szt.betöréses lopás vétsége 52,5 % T: 7 635 V: 14 506	Szt.csalás büntette 32 % T: 1661 V: 5191	Devizagazdálkodást sér- tő cselekmények 4 % T: 3 218 V: 80 450
Cserbenhagyás 99,6% T: 317 V: 317	Szt.betöréses lo- pás btt 83,8% T: 8 955 V: 10 654	Erőszakos közösülés 62 % T: 593 V: 955	Szt.sikkasztás btt. 69 % T: 429 V: 618	Szt.csalás vétsége 23 % T: 2 646 V: 11 483	Váműncselekmények 2,6 % T: 679 V: 26 114
	Jármű önkényes el- vétale btt 87,6% T: 739 V: 842	Szeméren elleni erő- szak 60 % T: 306 V: 508	Szt. sikkasztás vétsége 62, % T: 720 V: 1152	Tt.lopás büntette 7,25 % T: 3 770 V: 52 122	Közveszélyes munkake- rülés 6,7 % T: 2 741 V: 40 840
	Jármű önkényes el- vétale vétség 82 % T: 3883 V: 4660	Rongálás btt 28,7% T: 658 V: 2290	Tt. csalás btt. 45 % T: 746 V: 1656	Tt.lopás vétsége 5,75 % T: 9 472 V: 164 718	Közokirat-hamisítás 23,75 % T: 1436 V: 6031
	Súlyos testi sér- tés btt 83,3 % T: 5123 V: 6148	Szeméren elleni erő- szak 60 % T: 306 V: 508	Tt. csalás vétsége 30 % T: 561 V: 1868	Tt.sikkasztás btt 23,75 % T: 1153 V: 4843	Magánokirat-hamisítás 13,75 % T: 4 472 V: 32 511
		Rongálás btt 28,7% T: 658 V: 2290	Tartás elmulasztása 47 % T: 6601 V: 14060	Tt.sikkasztás véts. 17,5 % T: 768 V: 4378	Okirattal való vissza- élés 8,3 % T: 2 218 V: 26 616
		Könnyű testi sértés büntette 43 % T: 5123 V: 11885	Könnyű testi sértés büntette 43 % T: 5123 V: 11885	Magánlaksértés 17,2 % T: 1 797 V: 10 433	Üzletszeri kéjelgés és elősegítése 5,6% T: 152 V: 2 706
				Könnyű testi sértés vétsége 19,3 % T: 1912 V: 9789	Vesztegetés 4,17% T: 797 V: 19 128
				Rongálás vétsége 11,8 % T: 3 527 V: 29 874	Ittas járművezetés 16,6% T: 13 254 V: 79 524
					Garázdaság 4,2 % T: 3 377 V: 80 373
					Kiskorú veszélyeztetés 13,3% T: 311 V: 2332
					Visszaélés robbanósze- rel, lőfegyverrel, lő- szerrel 44,5 % T: 478 V: 1071
					Hiv. szem. elleni erősz. 80 % T: 645 V: 806

T: 1322 V: 1341

T: 27 214 V: 33 268

T: 3271 V: 6806

T: 32 747 V: 64 548

T: 59 020 V: 373 606

T: 34295 V: 407 492

A bűncselekmények számának alakulása 1990-1995-2000-ben, figyelembe véve az 1980-1985 között egyes kategóriákban mutatott növekedési százalékokat.

/A latencia szempontjából nem értékelt bűncselekmények az 1985. évi szinten hagyva/ 8. sz. táblázat

Év	A bűncselekmények száma az										Összbűncselekmények száma
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	I-III.	IV-VI.			
1980	5 603	16 769	11 818	39 516	25 371	26 954	34 190	91 841	126 031 + 4 439 130 470		
1985	6 468	22 713	22 329	47 484	26 026	29 472	51 510	102 982	154 492 + 11 324 165 816		
1990	7 464	30 753	42 179	57 057	26 703	32 213	80 396	115 973	196 369 + 11 324 207 693		
1995	8 614	41 640	79 676	68 559	27 397	35 209	129 930	131 165	261 095 + 11 324 272 419		
2000	9 940	56 381	150 508	82 381	28 109	38 589	216 829	149 019	365 848 + 11 324 377 172		
Növekedés 2000-ben 1985-kezkepost %-L-un	53,7	148	574	73,5	8	30,9	321	44,7	127,4		

A latencia mértéke 1985-ben a sértett és a bűnözők közötti aktivitás mértékében

6. számú táblázat

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
A sértettet /vagy a hozzátartozóját/ súlyos sérelm érte, egyébként azonos 100%	T: 381 V: 400	T: 5146 V: 6754	T: 1579 V: 2795	T: 10 932 V: 19 131	T: 32 314 V: 80 785	T: 517 V: 8990
Halálos kártól bajl-egészt okozta 100%	T: 624 V: 624	T: 3368 V: 4210	T: 135 V: 258	T: 7 635 V: 14 506	T: 1661 V: 5191	T: 3 218 V: 80 450
Összbűncselekmények 99, 6%	T: 593 V: 955	T: 56 % V: 2795	T: 135 V: 258	T: 62 % V: 14 506	T: 69 % V: 5191	T: 23 % V: 80 450
A sértettet súlyos sérelm érte, de szá- mra a bűntett-értékelési vagy anyagi hátrányai jenne vagy fél a tettes vagy félreai booz- szujától	T: 1579 V: 2795	T: 56 % V: 2795	T: 135 V: 258	T: 62 % V: 14 506	T: 69 % V: 5191	T: 23 % V: 80 450
A sértettet nem ér- te súlyos sérelm, anyagi kára nincs, vagy az nem jelen- tes, továbbá ha is- meretlen volt az el- követő, a felelősség elrendelésében nem bízik	T: 10 932 V: 19 131	T: 32 314 V: 80 785	T: 1661 V: 5191	T: 3 218 V: 80 450	T: 517 V: 8990	T: 3 218 V: 80 450
A sértett maga is ré- szese a bűncselekmény- nek, illetve egyéb ok- ból nem kívánja az- t felfedni. Továbbá olyan bűncselekmények, amelyek felfedése és bizonyítása a bűnöző- ző szervek aktivitásá- nak függvénye.	T: 517 V: 8990	T: 3 218 V: 80 450	T: 517 V: 8990	T: 3 218 V: 80 450	T: 517 V: 8990	T: 3 218 V: 80 450